

KEGEL-CAUSERIE.

Kegelen! Welk een krachtig woord. 't Is of men alle negen door een forschen worp uit elkaar hoort vliegen. Niet minder flink is de sport zelf; echt mannenwerk, voor kinderen te zwaar, voor vrouwen niet bevallig. Men zit er niet puffend bij te redeneeren. Men blijft in beweging. Ieder heeft zijn beurt, neemt den wichtigen bal ter hand, zwaait hem voor- en achterwaarts, mikt en werpt hem voort met vollen spierschok.

De geoefende kegelaar krijgt een vast oog en vaste hand. Niet traag zal hem het bloed door de vaten kloppen. De opwekkende lichaamsoefening zal zijn corpus gezond houden. Zie hem daar in actie en denkt ge niet aan den Griekschen discuswerper?

Jammer dat de Grieken het kegelen niet gekend hebben. Het spel is van Duitschen oorsprong en werd reeds in de 13de eeuw beoefend. Natuurlijk vond *zoo'n* spel zijn weg over de wereld, gelijk de bal naar den pot. Dus heet men immers in de wandeling den ruitvormigen, vierkanten steen, plus de daarop gerangschikte kegels. Drie en drie en drie, de hooge koning in het midden, lijk Karel de Groote met zijn paladijnen; met dit verschil, dat deze beter stand hielden, al zouden zij het eveneens tegen een bombardement moeten afleggen. Zij zouden zich voelen als de bekende aap.

Van Duitschland ging in de 14de eeuw het „kugeln” de grenzen over naar Frankrijk, doch, of zijn pas niet goed in orde werd bevonden, zeker is het, dat daar het „jeu de quilles” in 1370 verboden werd. Maar welke goedbedoelde bal werd ooit in zijn loop gestuit? Zelfs geen sneeuwbal. En als een sneeuwbal onder 't rollen steeds toenemend in omvang, zoo breidde zich het kegelen uit over den aardbol, die ook al rollend om de zon rolt.

In de 16de eeuw deed deze sport haar intrede in de Nederlanden; in de 17de was zij er algemeen.

Bij 't oude kegelspel had de bal een middellijn van een onderarm, was van eikenhout gedraaid, met dikke spijkers beslagen en van gaten voorzien voor den greep met duim en vingers. De plank had slechts de lengte van zes of zeven voet voor den aanzet; de bal baande de rest van zijn weg over het grind. Dit was de aarde- of zoogenaamde „drekbaan”.

Een spel op zulk eene primitieve inrichting, met dergelijke vijftigponders, was en is nog het tegenovergestelde van een partijtje op de „bulkesbaon”, een lang soort tafel, waarop met behulp van keu en billartbal, zelfs door het zwakke geslacht kan worden gespeeld.

In de Limburgsche buitengemeenten zijn de drekbanen nog volop in 't gebruik. Men wandelt Zondags zelden door een dorp of men treft er voor een herberg een troepje boeren aan, die onder het lindeloof, uren lang, hunne krachttoeren verrichten, als eene heilzame toepassing der *Zondagsrust*.

Het kegelspel was eerst uitsluitend een openluchtspel en zoo kwam het dat de meeste kegelverenigingen in de stad er een buitenlokaal op nahielden, waar zij de zomeravonden gezellig doorbrachten.

Uit Duitschland kwamen ook de overdekte Duitse banen, met de lange loopplank, in zwang, die, van alle gemakken voorzien, het den spelers mogelijk maakten in ieder seizoen aan hun kegellust te voldoen. Door hunne „beschaafde” afwerking zijn deze banen tot minder in- en meer uitspanning geschikt en zoo heeft elk wat wils.

Onder alle rangen en standen werd er steeds gekegeld. Men beweert zelfs (of het waar is late men aan de spitsvondigheid der heraldieke snuffelaars over), dat de leden der illustere familie de Medicis zulke hartstochtelijke kegelaars waren, dat zij drie ballen op een gouden plank in hun wapen voerde. In den lande heeft eene groote familie waarschijnlijk haar naam „Bollen” en menig stadgenoot zijn bijnaam „de keigel” aan het edele kegelspel te danken.

Kapte te Maastricht de gewone man op een „Steenweg” in de buurt zijn hout, de ernsthafte leden der „Emulatie” wierpen in hun eigen, streng gereserveerde societeit langs het Vrijthof, menig balletje op..... de vertegenwoordiging in Raad en Staat en andere aan „omvallen” gewende lichamen, welker leden naar gelang omstandigheden er uit of er in gekegeld werden.

In „de Koul” te Biesland in 't lokaal Lenssen, aan den Papenweg te St. Pieter, bedreven zich onze Infanterieofficieren in de tactische toepassing der houtartillerie. Als aangename en nuttige afwisseling bij de oefening in 't handgranaten werpen, kon best het kegelen bij het leger worden ingevoerd. Negen treffers in een worp — een reuzen resultaat!

Wat waren zij gemoedelijk de bijeenkomsten der verenigingen „de 50 Keigeleers” en de „Mastreechter Keigelvereniging” (later Kunst en Vermaak, alias „de Greune”) in hunne tuinen op de Bleekerij te St. Pieter. Met kermis waren er onderlinge wedstrijden om het Koningschap met „prieskeigele veur de dames” op de bolletjesbaan. Waren dan na harden kamp koning en koningin zegevierend uit het strijdperk getreden, dan werd het feest met een gezellig danspartijtje, op den met ballonnetjes verlichten dansvloer besloten.

„Hoe menig jong paar heeft mekaar daar, onder 't zingen van: je hi-ha-hoe-ha keigele moet je maar”, al kegelend

leeren kennen en is samen verder door het leven gerold. Hoevelen hebben nu reeds kwart- en halve eeuwse bruiloften gevierd in deugd en eere en de vereenigingen bestaan ook nog en vieren eveneens gouden en zilveren jubelata, vaak nog met dezelfde leden. Wel een bewijs dat het uit elkaar vliegen der kegelen van weinig terugwerkende kracht is op de leden.

Wij laten hier eene kleine kroniek volgen van kegelverenigingen die in de laatste 60 jaren alhier hebben bestaan. Zij werd ons welwillend door den Heer J. Hoen verstrekt. Van verschillende dezer societeiten is wel het stichtingsjaar bekend. Enkele daarvan geven nog bewijs van „leven”, sommigen zijn van bestemming veranderd: anderen zijn inmiddels door slecht verzorgde negenoogen of de „nona” overleden.

De meestbekende en drukbezochte banen waren gelegen in het pand (Cafe Calje) gelegen in de Helstraat, tegenwoordig in gebruik bij de firma Bonhomme expediteurs.

In 1863 werden de eerste houten banen gelegd. (Duitsche banen) in den tuin van het Cafe Dolhain, Vader, gelegen aan de Bleekerij St. Pieter en gereserveerd voor „de 50 Kegeleers”, die hier hun vereeniging vestigde en hun lokaal „Casino” noemde.

Het Casino een tiental jaren later verkocht aan de Eerw. Zusters Carmelitessen werd afgebroken, ter plaatse een klooster gebouwd.

In 1870 vestigde zich in het lokaal Krische eveneens aan de Bleekerij gelegen een nieuwe club op de houten baan. Deze genaamd „De Greune” of „De Maastreechter Keigelvereeniging”, de thans nog alom gunstig bekende tooneelver. „Kunst en Vermaak”.

Vervolgens werden nieuwe banen gelegd door den heer Dolhain, Zoon, eveneens aan de Bleekerij gelegen.

Na verkoop van het Casino werden deze banen voor de meer dan 300 leden tellende vereeniging de „50 Kegeleers” gereserveerd, die daar tot 1905 gevestigd bleven.

Omstreeks 1894 vestigde zich een officierskegelclub op een houten baan, in den tuin van het Café Lensen te St. Pieter, terwijl terzelfde tijd een baan gelegd werd in de Sociëteit „Emulation” aan het Vrijthof.

In 1904 vestigde zich de Kegel- en Tooneelvereeniging „August Claveraux” op de nieuw gelegde baan van het Café „Aux Champs Elysées” onder Biesland, die na kortstondig bestaan opgevolgd werd door de Duitsche Kegelclub.

Alle voorgenoemde banen hebben sedert eenige jaren opgehouden te bestaan.

In 1905 opende het Café „Villa Tavern” later Terminus genaamd, met een baan, uitsluitend voor de „50 Kegeleers”

gereserveerd, tot 1916. In 1919 verbouwd, werden 2 Hollandsche banen gelegd, en voor verschillende clubs beschikbaar gesteld.

In 1908 werd bezijden de Feestzaal een baan aangelegd door de Mastreechter Staar. In 1916 vond dit plaats bij den heer Martens, Scharnderweg.

Tot zoover de Maastrichter Kegelveerenigingen. Ook Wijk had de hare. In 1878 begonnen bij den Heer Mignon, wiens inrichting buiten den grooten vestingsgordel, tegenover de „Hollandse statie lei”, (nu de Paralelweg) deed zij onder voorzitterschap van den Heer J. Maris den eersten greep naar het koningschap op den Scharnderweg in het van ouds bekende Cafe Meijers. Later verplaatste de W. K. hare penaten binnen de veste, waar zij verder in de tuinen der H.H. Gorissen en Martens gehuldigd werden. Bij hen had de heer L. Dexters het genoeg en zijn zilveren presidentschap te vieren.

Om de leden gedurende den winter weer eens bij elkaar te houden, had er jaarlijks een feestmaal plaats in den „Gouden Leeuw” of elders. Dit was een algemeen gebruik ook bij de andere clubs. Soms gingen deze er wel toe over om tot vermaak der leden en hunne families een comediestuk in te studeeren. De koning met zijne lijfstafofficieren kwam daar dan als dramatische figuur voor het voetlicht en raakte van de planken op de planken.

Allengs deed zich onder de verschillende clubs de behoefte tot meer aansluiting gevoelen. Wederzijdsche belangen konden beter behartigd worden door een bond, die bij voorkomende wedstrijden, bij 't in gebruik nemen van banen op vaste avonden enz. voor eene algemeene regeling zou zorg dragen.

't Was op initiatief van de club Limburgia, waarbij zich afdeelingen van Staar en Lauwerkrans aansloten, dat op 7 Mei 1919 de eerste vergadering gehouden werd in 't Hotel de la Bourse, aan de Markt, waar de stichting van een Zuid-Limburgschen bond haar beslag nam en weldra het presidium aan den Heer Jos. Haanen werd opgedragen.

Bij het doorbladeren der werkelijk keurig verzorgde notulen blijkt, dat het tot stand brengen van zulk eene „Unie van Staten” maar niet zoo van een leien dak liep. Er diende nog heel wat takt en energie toegepast te worden, om verschillende wederwaardigheden en opvattingen in de goede banen tot het mooie doel te leiden. Thans zijn er reeds 18 clubs toegetreden.

In alphabetische volgorde teekenen wij hier hunne Maastrichter, Nederlandsche, Fransche, Latijnsche en „Letterslot” namen ten archieve op.

Adcomito, De Ballen, Eendracht, Harakiri, Hozan, de Hout-

keppers, 50 Keigeleers, Klein Hamburg, Keigelvrung, Limburgia, Mignon, M.K.C., Nooit Plank Mis, Onder ons, Recht naar het doel, S.V.M., Terminus en Vriendschap.

Het begon den kegelaars aan banen te mangelen. Nu was het aan den bond daarin te voorzien en dank zijne bemoeiingen is thans een patricische woning, gelegen aan de Brusselschestraat, tot een „Kegelpaleis” verheven.

Bij het openen zijner 5 banen citeeren wij gaarne hetgeen wij van de hand van den heer Willem Wories, als secretaris van den Bond genotuleerd vonden:

„Zonder eenige overdrijving van de beteekenis van het „opbouwend karakter van onzen Bond, durf ik hier verklaren, dat de groote en nog voortdurend toenemende „belangstelling, die thans in Z.-Limburg voor de kegelsport „heerscht, niet in die mate zou bestaan zonder den Zuid-Limburgschen Kegelbond. Laten zij, die zich zoo gaarne „verdiepen in de feilen en fouten, die de bond heeft begaan „en die in de toekomst ook wel niet geheel te vermijden „zullen zijn, bedenken, dat onze moeilijkheden velen waren, „dat men door immer aftebreken waar op te bouwen valt, „niet handelt in 't belang van de kegelsport; critiseeren is „goed, maar dan op gezonde basis”.

Wij zijn het volkomen met deze filozofische beschouwing eens; „vreigeleers” vindt men zelfs onder de „Keigeleers” Op hen, die zich aan ongemotiveerde critiek schuldig maken, past de Limburger een spreukje toe, dat zich gemakkelijker zegt dan schrijft en waarbij het functioneeren van twee zeer verschillende organen, als zijnde „geen kunst” wordt gekwalificeerd.

Velen zijn intusschen den Bond dankbaar voor het bevorderen van een gezonde sport, een kloek spel, waarin de degelijke burgerij eene gepaste ontspanning vindt.

Moge de Keigelvrung, Houtkeppers, 50 Keigeleers, Mignon, M.K.C., S.V.M. en anderen, wanneer zij in Eendracht en Vriendschap een Onder Onsje hebben, de Ballen Nooit Plank Mis Recht naar het doel werpen: nimmer Harakiri plegen, doch Hosan(na) zingend van Klein Hamburg een groot Limburgia maken. Adcomit^(o)_(es) in Terminus^(s)_(m); als gezellen tot in 't einde!

A. V. OLTERDISSEN.

KEGELPALEIS

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT „DE VEREENIGING”
BONDSLOKAAL VAN DEN Z. L. K. B.

PRIMA PILSNER BRANDS BIEREN

BROUWERIJ „DE KROON”

WYLRÉ



PRIMA KEUKEN

GEHEELEN DAG à LA CARTE

BELEEFD AANBEVELEND: DE DIRECTEUR

BRUSSELSCHESTRAAT No. 74
≡ MAASTRICHT ≡

KEIGELLEED v. d. Z. L. K. B.

Weurd van Phons Olterdissen. Meziek van Broor Hubeer.

Kump euzen tied van keig'len aon,
Goon veer us ammezeere,
Dan veuge veer us um de baon
En goon kordaot us weere.
Met vaste hand nao 't speul gemik,
De poort good in de ouge,
In volle vaart de bal gesjik,
Dan zal dee wurp wel d'ouge.

Het keigele'n is eus plezeer.
De balle mote vlege.
En toemele de keig'le neer (bis)
Dan klink het; alle nege!
Alle nege!

De kul, dee zet het speul weer op
En maak zieg oet de riezer,
Kraog heer 'ne bal aon ziene kop
Dee kop is neet van iezer.
Dee keigele wilt good verstoon
Moot speule zonder fratse,
Dee maag de bal neet plankmis slaon
En goeje gaar gein klatse.

Het keigele'n is eus plezeer, enz.

Dee 't meiste punte heet gehaold
Weurd keuning oetgerope.
Den inzat weurd h'm oetbetaold
Z'n hart dat geit h'm ope.
Heer kommandeert en 't kräontsje lup,
Het beer begint te kralle,
Of bij het knalle van de stup
Huart geer eus leedsje sjalle:

Het keigele'n is eus plezeer, enz.
